

Beslut

Stiftelsen Fryx
torbjorn.englund@telia.com

2011-02-16
Dnr 40-2011:1362

Fryxellska skolan
anneli.hallstrom@fryx.se

Beslut

efter kvalitetsgranskning av idrott och hälsa i
grundskolan vid den fristående skolan
Fryxellska skolan i Västerås kommun

Inledning

I detta beslut ges en sammanfattande bedömning utifrån kvalitetsgranskningens resultat och en beskrivning av de utvecklingsområden som framstår som mest centrala att prioritera i det lokala kvalitetsarbetet. För en utförligare beskrivning av kvalitetsgranskningens resultat och Skolinspektionens bedömningar i sin helhet se bilaga, Rapport efter kvalitetsgranskning av idrott och hälsa i grundskolan vid den fristående skolan Fryxellska skolan i Västerås kommun.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen har granskat idrott och hälsa i den fristående skolan Fryxellska skolan i Västerås kommun.

Granskningen visade att eleverna i huvudsak får undervisning i idrott och hälsa enligt de nationella styrdokumentet. De lektioner som Skolinspektionen följde var väl planerade och genomförda. Undervisningen bedrivs i en modern idrottshall, väl lämpad för ändamålet. Inga kostnader finns kopplade till aktiviteter i ämnet. Skolan samverkar med föreningslivet, genom att exempelvis ordna aktivitetsdagar då eleverna får pröva olika idrotter.

På skolan finns några områden som behöver utvecklas. Skolan behöver se till att alla elever får undervisning i ämnet idrott och hälsa i den omfattning de har rätt till enligt skollagen. Rutinerna för beslut om särskilt stöd till eleverna behöver tydliggöras, vilket bekräftas av både lärarna och rektor. Skolan behöver se till att lärarnas bedömning av elevernas kunskapsutveckling utgår från de nationella kunskapskraven i ämnet. Rektor behöver se till att undervisningen i idrott och hälsa följs upp och utvärderas systematiskt, ett område som skolan själv lyfter fram som eftersatt. Skolan behöver ge eleverna tydligare information om kopplingen mellan undervisningen och ämnets syfte och centrala innehåll. Rektor behöver ge lärarna förutsättningar att samverka med andra lärare i idrott och hälsa, eftersom lärarna bör stämma av kunskapskrav och bedömning med lärare utanför den egna skolan. Skolan behöver se till att lärarna deltar i kompetensutveckling i ämnet, så att de ges möjlighet att följa ämnets utveckling. Slutligen behöver skolan se till att inga elever utsätts för kränkande behandling i samband med undervisningen i idrott och hälsa.

Identifierade utvecklingsområden

Skolinspektionen har i kvalitetsgranskningen av undervisningen i idrott och hälsa identifierat ett antal utvecklingsområden för att höja undervisningens kvalitet:

- ***Undervisningen i idrott och hälsa behöver utvecklas inom följande områden så att den i större utsträckning täcker in kursplanens syfte och centrala innehåll.***
 - Skolan behöver se till att eleverna får den undervisning i idrott och hälsa som de har rätt till enligt skollagen. (10 kap. 5 § skollagen, bilaga 1 till skollagen)
 - Skolan behöver tydliggöra sina rutiner för arbete med särskilt stöd inom idrott och hälsa, så att elever som har behov av särskilt stöd får det stöd de behöver. (3 kap. 7-10 §§ skollagen)
 - Skolan behöver se till att lärarnas bedömning av elevernas kunskapsutveckling utgår från de nationella kunskapskraven i idrott och hälsa. (9 kap. 1-2 skolförordningen, Lgr 11, 2.7. Bedömning och betyg)
 - Skolan behöver se till att lärarna i idrott och hälsa som saknar utbildning för den undervisning som bedrivs deltar i kompetensutveckling i ämnet. (2 kap. 13, 18, 20, 34 §§ skollagen)
 - Rektor behöver se till att undervisningen i idrott och hälsa följs upp och utvärderas systematiskt. (2 kap. 9 § skollagen, Lgr 11, 2.8 Rektors ansvar)
- ***Undervisningen i idrott och hälsa behöver utvecklas inom följande områden så att den i större utsträckning uppfyller styrdokumentens krav på en likvärdig utbildning efter varje elevs förutsättningar och behov.***
 - Skolan behöver ge eleverna tydligare information om kopplingen mellan undervisningen och ämnets syfte och centrala innehåll. (Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag. Rättigheter och skyldigheter; kursplan i idrott och hälsa)
 - Skolan behöver skapa bättre möjligheter för lärarna i idrott och hälsa att samverka med andra lärare. (Lgr 2.8 Rektors ansvar, Lgr 11, 2.2 Kunskaper, riktlinjer)

- Skolan behöver se till att lärarna deltar i kompetensutveckling i idrott och hälsa så att de kan följa ämnets utveckling och bedriva undervisning i enlighet med de nationella målen. (2 kap. 34 § skollagen, Lgr 11, 2.8 Rektors ansvar)
- Skolan behöver se till att inga elever utsätts för kränkande behandling i samband med undervisningen i idrott och hälsa. (6 kap. 6-7 §§ skollagen; Lgr 11, 2.1 Normer och värden)

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **16 augusti 2012** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de redovisade utvecklingsområdena. Om åtgärder ännu inte vidtagits ska huvudmannen ange tidplan för planerade åtgärder och vem som ansvarar för att genomföra åtgärderna.

Redogörelsen skickas per post till *Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 STOCKHOLM* eller via e-post, till *skolinspektionen@skolinspektionen.se*. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 40-2011:1362) i de handlingar som sänds in.

Ansvar för undervisningens kvalitet

Av skollag och skolförordningar framgår det ansvar som lärare, rektor och huvudman har för undervisningens kvalitet. Den kvalitetsgranskning som Skolinspektionen genomfört berör på olika sätt dessa ansvarsnivåer. Nedan ges några exempel.

Lärarna i idrott och hälsa ansvarar för att i enlighet med de nationella styrdokumenterna planera och genomföra undervisningen. Lärarna har även ett ansvar för att följa upp och bedöma, dokumentera och kommunicera elevernas kunskapsutveckling samt för att samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen.

Rektorn har som pedagogisk ledare ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Rektorn har ett resultatansvar och därmed ett särskilt ansvar för att förutsättningar finns för en ändamålsenlig undervisning i idrott och hälsa, i form av lärarkompetens, resurser och stödåtgärder. Rektorn ansvarar för skolans inre organisation och likaså för samverkan med avlämnande och mottagande skolor.

Huvudmannen har det övergripande ansvaret för att utbildningen genomförs i enlighet med författningarna. Det innebär bland annat ett ansvar för att rektor och lärare har nödvändiga kunskaper om de föreskrifter som gäller, och att de ges förutsättningar att omsätta dessa i praktik.

I ärendets slutliga handläggning har undervisningsrådet Annica Emmervall deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Håkan Eilard
Enhetschef

Kerstin Ekenberg
Föredragande

Bilaga

Skolinspektionens rapport efter kvalitetsgranskning av idrott och hälsa i grundskolan vid den fristående skolan Fryxellska skolan i Västerås kommun.

Skolinspektionen

Stiftelsen Fryx
torbjorn.englund@telia.com

Fryxellska skolan
anneli.hallstrom@fryx.se

Rapport
2011-02-16
Dnr 40-2011:1362

Rapport

efter kvalitetsgranskning av idrott och hälsa i
grundskolan vid den fristående skolan
Fryxellska skolan i Västerås kommun

Innehåll

Inledning

Resultat

Bakgrundsuppgifter om Fryxellska skolan

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför under hösten 2011 en kvalitetsgranskning av undervisningen i idrott och hälsa i grundskolans årskurser 4–6. Granskningen av den fristående skolan Fryxellska skolan ingår i detta projekt.

Fryxellska skolan besöktes den 25-27 oktober 2011. Ansvariga inspektörer har expert Kerstin Ekenberg och undervisningsråd Annica Emmervall varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av undervisningen i idrott och hälsa genomförs i totalt 28 kommunala skolor och 8 fristående skolor. När kvalitetsgranskningen av idrott och hälsa är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Resultat

1. Täcker undervisningen i idrott och hälsa in syftet och alla kunskapsområden så att eleverna ges möjlighet att uppnå kunskapskraven?

*Syftet med undervisningen i idrott och hälsa är enligt **kursplanen** att eleverna ska ges möjlighet att utveckla kunskaper i att planera, genomföra och värdera olika rörelseaktiviteter. Vidare ska eleverna ges förutsättningar för att utveckla goda levnadsvanor och ges kunskaper om hur fysisk aktivitet förhåller sig till psykiskt och fysiskt välbefinnande. Eleverna ska också utveckla förmågan att vistas i utemiljöer under olika årstider och få förståelse för värdet av ett aktivt friluftsliv. Kursplanen anger därvid tydligt ett centralt innehåll för undervisningen uppdelat i områdena rörelse, hälsa och livsstil samt friluftsliv och utevistelse. **Skollagen***

anger att lärarna ska ha utbildning för den undervisning de bedriver. Enligt **läroplanen** har rektor ansvar för att undervisningen följs upp och utvärderas.

Forskning och beprövad erfarenhet visar att en stor del av lektionsinnehållet i idrott och hälsa handlar om rörelseaktiviteter där olika typer av bollspel och tävlingsidrott dominerar. Delar som behandlar hälsa och livsstil samt friluftsliv och utevistelse får inte sällan stå tillbaka. Både lärare och elever tenderar att uppfatta ämnet på ett sätt som avviker från det kunskapsobjekt som finns beskrivet i kursplanen. Ofta bedöms eleverna efter parametrar som närvaro och inställning samt efter mätbara idrottsprestationer. Skolor som följer kursplanens innehåll, uppmärksammar samtliga elevers intressen och behov och som har tydliga bedömningskriterier med grund i kursplanen är de som lyckas bäst i sin undervisning i idrott och hälsa.

Får eleverna undervisning i idrott och hälsa i den omfattning de har rätt till?

Timplanen för grundskolan anger att eleverna ska ges minst 500 timmars undervisning i ämnet idrott och hälsa i årskurserna 1–9. Vid Fryxellska skolan finns så kallade närområdesklasser, musikklasser och dansklasser. Av den redovisning av timtalet som Skolinspektionen tagit del av framgår att klasserna har olika antal undervisningstimmar i ämnet idrott och hälsa i årskurserna 1–9.

Enligt rektorn har skolan minskat antalet timmar i flera ämnen och lagt dem på skolans val. Detta framgår dock inte av den timplan som Skolinspektionen tagit del av. Där anges att skolans och elevens val är 0 timmar. Enligt skolans timplan får eleverna i årskurserna 4–9 totalt 60 minuters undervisning i idrott och hälsa per vecka. Skolan har uppskattat att eleverna i årskurserna 1–3 vid avlämnande skolor får 90 minuters undervisning per vecka, något som också är avstämt med 1–3-skolorna.

Rektorns uppskattning för skolans närområdesklasser är att eleverna i årskurserna 1–9 sammanlagt ges 587 undervisningstimmar i idrott och hälsa och att musikklasserna ges 445 undervisningstimmar. Vidare uppskattar rektorn att skolans dansklasser endast ges 374 undervisningstimmar i ämnet i årskurserna 1–9. Dessa elever får också 605 timmar dansundervisning. Läraren som undervisar i dans planerar och stämmer av undervisningen med den lärare som undervisar i idrott och hälsa och lärarna bedömer gemensamt eleverna i årskurserna 4–6.

I den timplan som Skolinspektionen tagit del av finns både oklarheter och felaktigheter. Där framgår bland annat att skolan behandlar dans som ett eget ämne. Det framgår även att några övriga ämnen är reducerade med mer än de

20 procent som är tillåtet vid skolan val. Rektorn förklarar i den genomförda intervjun att skolan under våren ska göra en översyn av timplanen.

Skolinspektionen bedömer mot denna bakgrund att Fryxellska skolan behöver se till att eleverna får undervisning i idrott och hälsa i den omfattning de har rätt till.

Får eleverna en undervisning som minst täcker in syftet och alla kunskapsområden?

Skolinspektionen har tagit del av Fryxellska skolans planering i ämnet. Där framgår att kunskapsområdena rörelse, hälsa och livsstil och friluftsliv och utövande täcks in. Tonvikt läggs vid olika områden under olika delar av året. Detta bekräftas också vid samtalen med rektor, lärare och elever, vilka ger en samstämmig bild av ämnets innehåll.

Lektionerna som besökts var kopplade till kunskapsområdet rörelse och innehåll lekar och bollspel. Lektionerna var varierade och väl planerade och genomförda. Eleverna tränade samarbete, samspel, hänsyn och ansvarstagande samt motorik och teknik. Lektionerna inleddes med förklaring och instruktion till de övningar som skulle göras och avslutades med korta sammanfattningar.

Skolinspektionen bedömer att eleverna får undervisning i idrott och hälsa som täcker in ämnets syfte och alla kunskapsområden.

Ger undervisningen eleverna möjlighet att uppnå alla kunskapskrav i idrott och hälsa?

Fryxellska skolan har god måluppfyllelse i idrott och hälsa i årskurs 5. Rektor och lärare uppger att anledningen till att alla inte nått målen i årskurs 9 är bristande kunskaper i simning.

Tabell 1. Andel elever i procent som nått målen i ämnet idrott och hälsa

Åk	år 2006	år 2007	år 2008	år 2009	år 2010
5	-	100	100	100	100
9	98	98	98	99	97

Källa: Skolans uppgifter

Vid de lektioner som Skolinspektionen besökte deltog alla elever i undervisningen. Rektor och lärare uppgav att det inte fanns någon skillnad mellan flickor och pojkar i deltagande i undervisningen eller i möjligheten att uppnå kunskapskraven. Instruktionerna tog, enligt lärarna, ibland för mycket tid från själva aktiviteten, eftersom det var över 30 elever i varje grupp. Lärarna lyssnade på eleverna och lät alla som hade frågor och förslag komma till tals. De stöttade också eleverna under lektionen. Reflektion över undervisningen förekom inte i anslutning till lektionerna och lärarna menade att det var svårt att hinna med det i de stora grupperna. Däremot hade eleverna vid särskilda planeringstillfällen möjlighet att framföra synpunkter på undervisningen och önskemål om förändringar. Det fanns en osäkerhet hos lärarna om vad som gäller om en elev behöver särskilda stödinsatser i ämnet idrott och hälsa och enligt rektor saknas rutiner för detta.

Skolinspektionen bedömer därför att skolan behöver se till att det finns rutiner för arbetet med särskilt stöd för elever som riskerar att inte nå kunskapskraven i ämnet och att elever i behov av särskilt stöd ges sådant stöd.

Utgår lärarnas bedömning från kunskapskraven i idrott och hälsa?

Av skolans dokumentation och vid intervjuerna med rektor och lärare framgår att skolan förberett införandet av den nya läroplanen genom att ordna föreläsningar i ämnet och genom att läsa in material. Extern konsult har också träffat lärarna på skolan för att de ska få stöd i revidering av dokument. Lärarna i idrott och hälsa har påbörjat arbetet med att konkretisera kunskapskraven, men är osäkra på hur de ska gå vidare. De konkretiseringar som Skolinspektionen

tog del av, visade att exempelvis närvaro, gott uppförande och aktivt deltagande kan ingå i bedömningen av kunskaper.

Av lektionerna som Skolinspektionen besökte framgick att lärarna observerade elevernas sätt att utföra uppgifterna, noterade deras framsteg och uppmärksammade dem som behövde hjälp att utföra aktiviteterna under lektionen.

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver se till att bedömningen av elevernas kunskapsutveckling sker utifrån kursplanens kunskapskrav och inget utöver detta.

Har lärarna utbildning för den undervisning de bedriver?

Tre lärare undervisar i idrott och hälsa i årskurs 4-6. Av dem har två ämneslärarutbildning i idrott och hälsa och en har ofullständig ämneslärarutbildning i ämnet. En danspedagog utan lärarutbildning undervisar i dans i årskurs 1-4, vilket delvis ingår i ämnet idrott och hälsa. Det är därför viktigt att rektor i kvalitetsarbetet analyserar hur skolan på ett bättre sätt kan utnyttja utbildad personal i undervisningen i idrott och hälsa.

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver se till att lärarna i idrott och hälsa som saknar utbildning för den undervisning som bedrivs får möjlighet till kompetensutveckling.

Tar rektor ansvar för att undervisningen i ämnet idrott och hälsa följs upp och utvärderas?

Rektor menar att uppföljning och utvärdering är ett eftersatt område på skolan, något som också lärarna bekräftar. Skolan har lyft fram området som ett eget utvecklingsområde, där en struktur för ett systematiskt lokalt kvalitetsarbete ska tas fram. I dagsläget följer rektor endast upp ämnet idrott och hälsa genom att ta del av lärarnas ämnesplanering.

Skolinspektionen bedömer att rektor behöver ta ansvar för att undervisningen i ämnet idrott och hälsa följs upp och utvärderas inom ramen för skolans systematiska kvalitetsarbete.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att ämnets samtliga kunskapsområden tas upp i undervisningen, vilket visas genom planeringsdokument och intervjuer med rektor och lärare. Av lektionsbesöken framgår att lä-

rarna har ett positivt förhållningssätt till eleverna och stöttar och uppmuntrar deras utveckling.

Däremot behöver skolan se till att alla elever får den undervisning de har rätt till enligt skollagen. Skolan behöver också säkerställa att det finns rutiner för arbetet med särskilt stöd för elever som riskerar att inte nå kunskapskraven i ämnet och att elever i behov av särskilt stöd ges sådant stöd. Dessutom behöver skolan se till att bedömningen av elevernas kunskapsutveckling sker utifrån kursplanens kunskapskrav. Lärarna i idrott och hälsa som saknar utbildning för den undervisning som bedrivs, behöver ges möjlighet till kompetensutveckling. Rektor behöver ta ansvar för att undervisningen i ämnet idrott och hälsa följs upp och utvärderas inom ramen för skolans systematiska kvalitetsarbete.

2. Uppfyller undervisningen i idrott och hälsa styrdokumentens krav på en likvärdig utbildning efter varje elevs förutsättningar och behov?

Enligt skollagen ska utbildningen inom varje skolform vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas. Grundskolans läroplan anger att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Skolan ska aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Skolan har därvid ett ansvar för att motverka traditionella könsmönster och ska därför ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla sin förmåga och sina intressen oberoende av könstillhörighet.

Forskning och beprövad erfarenhet visar att undervisningen i idrott och hälsa bidragit till en negativ självbild för vissa elever. Trots ämnets allmänna popularitet har idrott och hälsa en relativt hög frånvaro. En förhållandevis stor andel elever deltar sällan aktivt i undervisningen. Skolans mest angelägna uppgift är därför att uppmärksamma de elever som inte finner sig tillrädda med ämnet. De skolor där bedömningskriterierna i idrott och hälsa är tydligt uttalade är de som lyckas bäst. Genusperspektivet och faktorer hos eleverna som föreningsengagemang, ekonomiska villkor och sociokulturell bakgrund är viktiga att ta hänsyn till. Lärarens egna attityder till ämnet är också en faktor som påverkar. Viktigt är även samverkan mellan idrottslärare och lärare i andra ämnen. Då dessa delar beaktas har skolan bättre förutsättningar att lyckas med undervisningen i idrott och hälsa.

Anpassar skolan undervisningen i idrott och hälsa för varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande?

Av samtalen med lärarna framgår att de anpassar undervisningen så att alla elever ska ha förutsättningar att delta. Det bekräftades också vid Skolinspektionens lektionsbesök, där aktiviteterna var utformade för att passa både dem

som behövde enklare övningar och dem som krävde större utmaningar. Ett exempel på detta var en hinderbana, som utformades så att de olika stationerna innehöll övningar med olika svårighetsgrad att välja mellan. Ett annat exempel var att eleverna under en del av lektionen kunde välja mellan att spela basketmatch och att göra bollteknikövningar. De intervjuade eleverna berättade att de får ha synpunkter på hur lektionerna ska utformas. Lärarna planerar lektionerna, men eleverna får framföra önskemål om vilka aktiviteter de önskar. Vill eleverna att något ska ändras, tar lärarna hänsyn till det i planeringen av området som kommer senare. Både lärare och elever menar att flickor och pojkar har lika stora möjligheter att utvecklas i ämnet och att man kan vara duktig i idrott och hälsa utan att behöva idrotta på fritiden.

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i idrott och hälsa anpassas efter elevernas behov och förutsättningar.

Har eleverna kunskap om syfte, centralt innehåll och kunskapskrav i idrott och hälsa?

Elevintervjuerna visar att eleverna vet vad de ska göra på lektionerna, men att de är osäkra på vad de ska kunna. De vet inte heller vilka olika områden som ingår i ämnet idrott och hälsa. Lärarna säger att de informerar om ämnets innehåll och syfte, men att det oftast sker vid terminsstarter och vid inledningen till vissa större moment i undervisningen, exempelvis längre utomhusperioder. De menar också att de borde bli tydligare med informationen om innehåll och syfte.

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver ge eleverna tydligare information om kopplingen mellan undervisningen och ämnets syfte och centrala innehåll.

Har skolan sådan tillgång till lokaler och utrustning att en likvärdig utbildning kan genomföras?

Undervisningen genomförs i huvudsak i en modern idrottshall, väl lämpad för undervisning i ämnet. Skolan har den utrustning som behövs för att uppfylla målen. Orientering och vinteraktiviteter sker i kommunens ytterområden och simundervisning i en kommunal simhall. Inga avgifter tas ut i samband med undervisningen.

Kontrollerar lärarna elevernas närvaro och deltagande i undervisningen i idrott och hälsa?

Vid de lektioner som Skolinspektionen observerade, kontrollerade lärarna närvaron vid varje undervisningspass. De intervjuade eleverna, rektor och lärarna framhöll att detta skedde vid alla lektioner i idrott och hälsa. Rektorn och lärarna uppgav vid intervjuerna att eventuell frånvaro rapporterades till mentorer, som tog kontakt med hemmet om någon var frånvarande utan att detta hade anmälts. Detta bekräftades också av eleverna.

Elever som har skadat sig eller inte kan delta på lektionen på grund av sjukdom, får i de flesta fall delta i valda delar av undervisningen. Det förekommer också att de får gå en promenad, som är kopplad till att de ska svara på olika hälsofrågor. De kan också hjälpa till med utplacering av redskap och andra praktiska uppgifter.

Inga skillnader finns mellan flickor och pojkar vad gäller frånvaro.

Följer skolan skollagens bestämmelser om befrielse?

Enligt rektor finns det vid granskningstillfället inga elever som är befriade från undervisning i idrott och hälsa.

Samverkar lärarna i idrott och hälsa med andra lärare?

Av intervjuerna med rektor och lärarna framgår att lärarna deltar i gemensamma ämneskonferenser med kollegor vid skolan. De ingår också i arbetslag med lärare i andra ämnen. I arbetslagen behandlas elevernas kunskapsutveckling och gemensamma temadagar och ämnesövergripande samverkan planeras. Ämnet idrott och hälsa är dock, enligt lärarnas uppgifter, inte med i någon samverkan över ämnesgränserna. Lärarna ingår däremot i ett nystartat nätverk med lärare från andra friskolor i Västerås kommun, men ämnesträffar för lärarna i idrott och hälsa har ännu inte hunnit komma igång.

Skolinspektionen bedömer att samverkan med ämneskollegor från andra skolor bör utvecklas. Eftersom lärarna uppgett att de känner sig osäkra på hur kunskapskraven i ämnet ska konkretiseras och hur kunskaperna ska bedömas, kan samverkan med andra ämneskollegor bli ett stöd i det arbetet.

Får lärarna kompetensutveckling inom idrott och hälsa?

Vid intervjun med lärarna uppges de att en av dem har deltagit i utbildning i betyg och bedömning inför införandet av ny läroplan, men att ingen har fått någon kompetensutveckling i ämnet idrott och hälsa. Enligt rektor har de dock

erbjudits kompetensutveckling även i ämnet, men själva valt att inte delta i denna. Både rektor och lärarna säger att det inte upprättas kompetensutvecklingsplaner för lärarna.

Skolinspektionen bedömer därför att rektor behöver se till att lärarna deltar i kompetensutveckling i ämnet. Detta är särskilt viktigt då vissa lärare inte har utbildning i ämnet idrott och hälsa.

Sker skolans samverkan med föreningslivet på ett sådant sätt att kraven på likvärdig utbildning uppfylls?

Samverkan sker med föreningslivet, framför allt i samband med särskilt arrangerade dagar, där eleverna får pröva olika idrotter. Dagarna planeras och genomförs av lärarna och instruktörer från föreningarna medverkar. Eleverna har möjlighet att välja att delta i exempelvis basket, handboll eller bordtennis.

Skolinspektionen bedömer att samverkan med föreningslivet sker på ett sådant sätt att kraven på likvärdig utbildning uppfylls.

Ser skolan till att kränkande behandling inte förekommer i samband med undervisningen i idrott och hälsa?

Eleverna uppger vid intervjuerna att de känner sig trygga på lektionerna i idrott och hälsa. I samtalen med rektor, lärare och elever framkom att kränkningar och mobbning inte förekommer på lektionerna i ämnet. Detta bekräftades vid de lektionsbesök som Skolinspektionen gjorde, där förhållningssätt mellan elever och lärare var respektfullt och där lärarna var uppmärksamma på elevernas agerande mot varandra och ingrep om någon betedde sig olämpligt.

Både rektorn, lärarna och eleverna tog däremot upp att eleverna känner oro och ångslan i samband med ombyte och dusch inför och efter undervisningen. Orsaken till detta är framför allt de trånga omklädningsrummen, där det är svårt för alla att få plats. Det innebär att yngre elever kan bli retade och utsatta för spydiga kommentarer och knuffar av äldre elever.

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver se till att inga elever utsätts för kränkande behandling i samband med undervisningen i idrott och hälsa.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att lärarna anpassar undervisningen till de enskilda elevernas behov och förutsättningar. Undervisningen bedrivs i huvudsak i skolans väl utrustade idrottshall och inga kostnader tas ut

för olika aktiviteter. Lärarna har god kontroll på elevernas närvaro och alla eleverna deltar i undervisningen. Skolan samverkar också med föreningslivet i kommunen.

Skolan behöver ge eleverna tydligare information om kopplingen mellan undervisningen och ämnets syfte och centrala innehåll. Rektor behöver ge lärarna förutsättningar att samverka med ämneskollegor, eftersom detta kan stödja lärarnas arbete med att konkretisera kunskapskraven. Dessutom behöver rektor se till att lärarna deltar i kompetensutveckling i ämnet. Skolan behöver säkerställa att kränkande behandling inte förekommer i samband undervisningen i idrott och hälsa.

Tvärgående granskningsaspekt:

Används IT-verktyg i undervisningen på ett sätt som stödjer elevernas kunskapsutveckling och utvecklingen av deras digitala förmåga?

Skollagen anger att det för utbildningen ska finnas de lokaler och den utrustning som behövs för att syftet med utbildningen kan uppfyllas. I förarbetet till lagen talas om "elevers varierande behov avseende kommunikation, information och informationsteknik". Enligt grundskolans **läroplan** ska eleverna kunna använda modern teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande.

Forskning och beprövad erfarenhet visar att IT i undervisningen bör struktureras och användas på ett medvetet sätt. En IT-strategi måste fokusera på mer än bara teknisk utrustning och tillgänglighet – den måste även sträva efter att skapa en omfattande digital kompetens bland eleverna och bör genomsyra i stort sett alla ämnen.

Stödjer IT-användningen elevernas lärande och utvecklingen av elevernas digitala kompetens?

Vid intervjuer med rektor, lärare och elever framkommer att IT-verktyg inte används i undervisningen i idrott och hälsa. Enligt läroplanen ska eleverna i alla ämnen kunna använda modern teknik som verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande. Skolan behöver därför arbeta med att utveckla användning av IT-verktyg i idrott och hälsa.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att skolan behöver utveckla användningen av IT-verktyg i idrott och hälsa.

Bakgrundsuppgifter om Fryxellska skolan

Fryxellska skolan ligger i Västerås kommun, som har drygt 137 000 invånare. I kommunen finns 44 kommunala och 16 fristående grundskolor.

En av de fristående grundskolorna är Fryxellska skolan. Ursprungligen var skolan läroverk för flickor och grundades 1902. Sedan 1992 har den varit en fristående skola för elever i årskurs 4-9, med inriktning mot dans och musik. Skolan drivs av stiftelsen Fryx och har en styrelse som också är skolans huvudman. Sammanlagt finns 792 elever vid skolan, med 132 elever per årskurs. Lärarna är uppdelade i 6 arbetslag, två för årskurserna 4-5, två för årskurserna 6-7 och två för årskurserna 8-9. Dessutom finns ett arbetslag för övrig personal.

Syfte och frågeställningar

Syftet med kvalitetsgranskningen är att ta reda på om kommunala och fristående skolor följer innehållet i läroplanen och i kursplanen för idrott och hälsa i årskurserna 4-6. Särskilt har utvalda aspekter kring hur undervisningen i ämnet lever upp till styrdokumentens krav på en likvärdig utbildning granskats. Granskningen har utgått från följande frågeställningar.

1. Täcker undervisningen i idrott och hälsa in syftet och alla kunskapsområden så att eleverna ges möjlighet att uppnå kunskapskraven?

Inom ramen för denna frågeställning har Skolinspektionen granskat att ämnets syfte och samtliga kunskapsområden som omnämns i kursplanen för idrott och hälsa finns med i skolans och lärarens övergripande planering och ges tillräckligt utrymme i undervisningen. Skolinspektionen har granskat den lokala planeringen på både lektions- och årskursnivå och i samband med detta efterfrågat motiven bakom val av undervisningsinnehåll.

Särskild uppmärksamhet har riktats mot de områden som forskning och utvärdering funnit ofta försummas, vid sidan av kunskapsområdena hälsa och livsstil samt friluftsliv och utevistelse, även specifika innehållspunkter som simundervisning, dans och rytmik, orientering och kunskap om första hjälpen och agerande i nödsituationer.

2. Uppfyller undervisningen i idrott och hälsa styrdokumentens krav på en likvärdig utbildning anpassad efter varje elevs förutsättningar och behov?

Inom detta område har granskats huruvida enskilda elever eller grupper av elever riskerar att missgynnas utifrån undervisningens innehåll eller genomförande. Av särskild vikt här är jämställdhets- och genusfrågor, alltså i vad mån

utbildningen är anpassad efter elevers olika förutsättningar och intressen och i vad mån den tar sin utgångspunkt i traditionella könsroller. Skolinspektionen har även granskat i vilken mån både elever med och utan idrottserfarenhet kan tillgodogöra sig undervisningen. Även närvaro- och deltagandemönster har granskats utifrån dessa perspektiv.

IT i undervisningen

I anslutning till granskningen av idrott och hälsa har även en tvärgående granskning om IT i undervisningen genomförts. Inspektörerna har där granskat om undervisningen i idrott och hälsa innehåller IT-relaterade inslag för att läroplansmålen och kunskapskraven ska kunna nås.

Metod och material

Innan besöket på skolan genomförts har en dokumentanalys gjorts. Dokumentationen har begärts in från den granskade skolan och innefattar bland annat lektionsplanering, underlag för utvecklingssamtal, lokala bedömningskriterier, skriftliga omdömen i idrott och hälsa, åtgärdsprogram i idrott och hälsa, dokumentation om personal, eventuella beslut om befrielse för elever med mera.

I samband med att dokument begärts in har Skolinspektionen därutöver efterfrågat en verksamhetsbeskrivning som fyllts i av rektorn och lärarna som undervisar i idrott och hälsa. Skolinspektionen har på så vis getts en inledande bild av skolans undervisning i idrott och hälsa.

Vidare har granskningen genomförts med hjälp av lektionsobservationer. Syftet med observationerna är att inspektörerna dels kunnat skapa sig en allmän bild av undervisningen och dels getts möjlighet att samla in data för underlag till bedömningar.

I syfte att få en allsidig bild av skolans undervisning i idrott och hälsa har inspektörerna därutöver genomfört intervjuer med skolan rektor, de lärare som undervisar i ämnet samt ett urval av elever i årskurserna 4 – 6.